

Köszöntő

113 éves folyóiratunk 77. évfolyamába lépünk e számmal, de e rendhagyó köszöntő nem ez egyébként sem kerek évszámoknak szól, s nem is annak a ténynek, hogy 1975-tel évezredünk utolsó előtti negyed századától búcsúzunk, hanem mindenekelőtt annak a két nevezetes jubileumnak, amely ünnepivé teszi ezt az esztendőzt az egész magyar társadalom számára.

Országunk felszabadulásának 30. évfordulóját ünnepeljük az idén s három évtized távolából tisztelettel adózunk azok emlékének, akik életüket áldozták azért, hogy a felszabadított magyar nép szabad akarata szerint építse jövőjét.

Ma még sokan vagyunk élő tanúi az akkori történelmi időknek és tisztán emlékezünk: az ország nagy része hadszíntérré vált, városaink és ipartelepünk romokban heverték, megbénult az ország közlekedése, s egy időre teljesen megszűnt az élelmiszer- és tüzelőellátás, a hivatalok nem működtek. Értékeink jelentős részét a megszálló hitleristák és nyilas kiszolgálók kihurcolták az országból. Ám a szovjet csapatoktól felszabadított területen hamarosan megindult az élet. Még 1944 végén Debrecenben megalakult az Ideiglenes Nemzetgyűlés és az ideiglenes kormány. Abban a városban, ahol Kossuth 1849-ben kihirdette a magyar függetlenséget. A debreceni kormány határozata folytán Magyarország kilépett a háborúból, fegyverszüneti szerződést kötött a Szovjetunióval, hadat üzent a hitlerista Németországnak, belpolitikai vonatkozásban pedig ugyancsak radikális intézkedéseket tett. Magyarországot köztársaságnak nyilvánította és meghirdette a földreformot, megszüntette a félféudális nagybirtokrendszert.

A harcokban elsüllyedt főváros 1945. február 13-i felszabadulása után a győzedelmes sereg lépésről lépésre kényszerítette meghátrálásra az ellenséget és április 4-re az utolsó fasiszta csapatoktól is megtisztította hazánk területét. A kormány Budapestre tehetette át székhelyét és lassanként mind nagyobb lendületet vett az ország demokratikus átalakulása.

Persze időbe telt, míg a lerombolt és kifosztott ország újra talpra állt. A legfontosabb létszükségletek megteremtése is egy ideig még nehéz gondokat okozott. A háború kábulatából nehezen tért magához az ország s ilyen körülmények között egyelőre alig lehetett gondolni a tudomány fejlesztésére, a tudományos közélet helyreállítására. Az újjáépítés gyors üteme nyomán — egyelőre szerény keretek között — azután ennek is eljött az ideje.

A gazdasági és politikai stabilizáció betetőzéseként kialakultak a feltételek a szocialista építés kibontakoztatásához. Az államhatalom legfontosabb pozícióit a munkásosztály és a parasztság képviselői foglalták el. A létrejött munkáshatalom a tudományos és kulturális élet területén is gyökeres

változásokat készített elő, mert tudatosan akarta felhasználni a tudomány eredményeit az új társadalom építésében. E cél érdekében 1948-ban megalakult a Magyar Tudományos Tanács, s ezt követte a Magyar Tudományos Akadémia átszervezése 1949-ben. Mindez nyitánya volt a tudományos élet regenerálásának és teljes intenzitású kibontakozásának. Ekképp lett az Akadémia a magyar tudományos élet irányító központja, amely biztosította a tudományos munka tervszerűségét, és a tudományos kutatást a nép szolgálatába állította. Ez a tudománypolitika, amely a kutatást az ország felemelkedésének és jólétének ügyével kapcsolta össze, bevált, és eredményességéről három évtized tapasztalata tanúskodik.

Hazánk felszabadulása mellett ugyancsak ebben az évben ünnepeljük az Akadémia alapításának 150. jubileumát. Egy magyar tudós társaság gondolata már a XVIII. század második felében felmerült, e gondolat azonban csak akkor válhatott valóra, mikor az 1825. évi országgyűlésen Széchenyi István, az akkor még ismeretlen huszárkapitány birtokainak egy évi jövedelmét ajánlotta fel erre a célra. Ebből és a további adományokból megteremtődött a működéshez szükséges anyagi alap. A Magyar Tudós Társaság alapvető célja a magyar nyelv kiművelése volt, majd később fokozatosan vonta be hatáskörébe az irodalom, a népköltés, a történelem tudományágazatait, végül a természettudományokat is. Könyvkiadással, tudományos pályadíjakkal, külföldi kiküldetésekkel és jutalmakkal támogatta a hazai kutatókat, ma pedig már átfogja a tudomány egész területét, és tudományszervezésünk legfőbb fóruma: bizottságai és intézetei útján irányítja az egész magyar tudományos életet.

Mindkét évforduló alkalmat adhat a nyelvtudomány területén elért eredményeink és további feladataink mérlegelésére. Ezúttal mégis elállunk ettől, mert ilyen helyzetfelmérő elemzések a közelmúltban is történtek, sőt folyóiratunk ez évi második számában újólág visszatérünk e kérdésekre a Nyelvtudományi Intézet jubileumi ülészakán elhangzott beszámoló közlésével.

Ünnepi köszöntésünk szól tehát a huszonöt éve működő Nyelvtudományi Intézetnek is, amely megalapításakor mindössze öt tudományos és két adminisztratív munkatársból állott, létszáma azóta több mint tízszeresére emelkedett. A Nyelvtudományi Intézet a hazai nyelvészet legjelentősebb műhelye, amely számos fontos munkálatot indított útjára, és a nyelvészeti utánpótlás biztosításában is figyelemreméltó eredményeket ért el.

És végül köszöntjük az idén Budapesten ülésező IV. Nemzetközi Finnugor Kongresszust. Az öt évenként megrendezésre kerülő kongresszus most második alkalommal gyűlik össze fővárosunkba. Első ízben 1960-ban tanácskoztak az uráli népek nyelveivel, irodalmaival, történelmével, néprajzával foglalkozó kutatók, szám szerint mintegy háromezresen (közülük 100 külföldi). Az idei, negyedik kongresszuson a rendezőség kb. 1000 vendég részvételére készült fel, akiknek több mint a fele külföldről érkezik hazánkba. Az emelkedő számok a finnugor-uráli stúdiumok iránti fokozódó nemzetközi érdeklődés jelei, egyben azonban azt is tanúsítják, hogy a kongresszusok sorozatát eredményező magyar kezdeményezés időszerű és hasznos indítvány volt. Sok sikert kívánunk a IV. Nemzetközi Finnugor Kongresszus munkájához és szeretettel üdvözljük a kongresszus résztvevőit függetlenségünk harmincadik és Akadémiánk százötvenedik jubileumi esztendejében.

A SZERKESZTŐ BIZOTTSÁG